

VÝVOJ ČESKÉ VERZE
DOTAZNÍKU UČEBNÍCH STRATEGIÍ
ANGLICKÉHO JAZYKA ŽÁKŮ STŘEDNÍCH ŠKOL
DEVELOPMENT OF THE CZECH VERSION
OF THE ENGLISH LANGUAGE LEARNING STRATEGIES
QUESTIONNAIRE FOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Julie Junaščíková

Ústav pedagogických věd, Fakulta humanitních studií, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Zlín

Abstrakt

Příspěvek si klade za cíl popsat problematiku učebních strategií anglického jazyka, včetně předložení prvního pokusu měření úrovně učebních strategií anglického jazyka. Cílem dotazníkového šetření, které proběhlo mezi žáky středních škol v šesti krajích České republiky (N = 1306), bylo ověřit validitu a reliabilitu první verze Dotazníku učebních strategií anglického jazyka (DUSAJ). Faktorová analýza prokázala, že nejsilnějším z faktorů se stal zaměření pozornosti (F1), následovaly sebezdokonalovací strategie (F2), kompenzační strategie (F3) a interakční strategie (F4). Vnitřní konzistence celkového dotazníku po CFA byla 0.874 a jednotlivé faktory se pohybovaly v rozmezí $\alpha = 0.656 - 0.857$.

Klíčová slova: Učební strategie anglického jazyka; žáci středních škol; validace dotazníku

Abstract

The paper aims to describe the issue of English language learning strategies, including the presentation of the first attempt to measure their level. The aim of the questionnaire survey, which took place among secondary school students in six regions of the Czech Republic (N = 1306), was to verify the validity and reliability of the first version of the English Language Learning Strategies Questionnaire (DUSAJ). Factor analysis showed that focus of attention (F1) became the strongest factor, followed by self-improvement strategies (F2), compensation strategies (F3), and interaction strategies (F4). The internal consistency of the overall questionnaire after CFA was 0.874 and individual factors ranged from $\alpha = 0.656 - 0.857$.

Keywords: English language learning strategy; secondary school students; questionnaire validation

1 ÚVOD

Odrazem moderní společnosti je úroveň vzdělání a důraz je v posledních letech kladen na vzdělávání k celoživotnímu učení, jak to dokládá revidovaný *Rámcový vzdělávací program*. Na základě této skutečnosti s pojmem *Vzdělávání v celoživotní perspektivě* pracuje *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2023–2027*. Vzdělávání v celoživotní perspektivě v sobě mimo jiné zahrnuje podporu motivace k cílenému studiu cizích jazyků. Požadavky a zvýšené nároky v podobě volby více cizích jazyků, které jsou kladeny na žáky, by se také měly projevit v kompetenčním rámci.

2 TEORIE

Strategie učení cizímu jazyku představují esenciální část kompetence k učení a jsou složkami dalších kompetencí (např. kompetence k řešení problémů, kompetence sociální). V 70. a 80. letech 20. století panovaly mezi odborníky neshody, jak uchopit koncept strategií a jak jej definovat. Strategie učení se velmi často pojí a jsou popisovány a zkoumány v souvislosti s autoregulací učení (Hnilica, 1992; Hrbáčková & Švec 2005; Foltýnová, 2009; Hrbáčková, 2004, 2009). Zimmerman (1998, 2000) nahlíží na strategie jako na součást cyklického modelu autoregulace. Vlčková (2010) se zaměřila na otázku, co dělají žáci pro to, aby regulovali své učení, což se opětovně navracíme ke konceptu strategií učení, ke kterému zkonstruovala Vlčková spolu s Příkrylovou (2011) *Dotazník pro žáky SŠ a JŠ* na základě dotazníku *Language Strategy Use Survey* (Cohen, Oxford, Chi, 2002).

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Nicméně při tvorbě dotazníku jsme se inspirovali položkami z původního nástroje *Strategy Inventory Language Learning* (Oxfordová, 1990). Dotazník původně obsahoval 50 položek a využíval pětibodovou hodnotící škálu (1 – vždy, téměř vždy nepravdivé, 5 – vždy, téměř vždy pravdivé). Výzkumu se účastnilo

1306 žáků středních škol v šesti krajích České republiky, z toho 706 žen, 555 mužů a 45 žáků uvedlo jiné pohlaví. Při zpracování dat byla využita deskriptivní statistika a faktorová analýza, jež je založena na práci s korelačními koeficienty. Pracovali jsme s myšlenkou, že zjištěné korelace nejsou způsobeny přímými vztahy mezi nimi, nýbrž skrytými faktory, jenž na tyto proměnné působí.

Cílem dotazníkového šetření bylo ověřit validitu a reliabilitu první verze Dotazníku učebních strategií anglického jazyka (DUSAJ).

4 VÝSLEDKY/OČEKÁVÁNÉ VÝSLEDKY

V první fázi analýzy byly ověřovány předpoklady faktorové analýzy, které jsou založeny na korelační matici. Následně bylo vyloučeno 5 položek s nízkým korelačním koeficientem. Míra Kaiser-Meier-Olkin byla velmi uspokojivá 0,950. Stejně jako Bartlettův test ($p < 0,001$). Ke stanovení dimenzionality sloužilo 45 položek. Navrhli jsme čtyřfaktorové řešení, při kterém byla využita metoda hlavních komponent a rotace Varimax. Čtyři extrahované faktory vyčerpaly 45 % rozptylu. Čtrnáct položek vykazovalo nízké faktorové zatížení, tudíž byly vyřazeny. První faktor dosahoval vnitřní konzistenci $\alpha = 0,922$, druhý faktor vykazoval $\alpha = 0,811$, třetí faktor dosáhl $\alpha = 0,679$ a poslední čtvrtý faktor dosahoval $\alpha = 0,669$.

Nová verze dotazníku DUSAJ, obsahovala 31 položek. Faktor 1 (F1) zaměření pozornosti zahrnuje 16 položek, faktor 2 (F2) sebezdokonalovací strategie disponuje 6 položkami, faktor 3 (F3) kompenzační strategie obsahuje 5 položek, faktor 4 (F4) interakční strategie pracuje se 4 položkami.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Explorační faktorová analýza byla použita v počáteční fázi výzkumu a měla za cíl konstrukci škál. Navázalo na ni využití konfirmační faktorové analýzy, jejímž cílem bylo otestovat konstrukci modelu DUSAJ. Důležitými ukazateli pro vhodnost navrženého modelu byly indexy shody. Pozornost byla zaměřena na následující parametry: hodnota pravděpodobnosti p , GFI (goodness of fit index), CFI (comparative fit index), AGFI (adjusted goodness of fit index), RMR (root mean square residual), RMSEA (root mean square error of approximation), PCLOSE (probability of close fit). Tabulka 1 uvádí výsledky modelování za

pomocí CFA. Na základě těchto ukazatelů došlo k redukci 10 položek a vznikl finální 21položkový model DUSAJ s velmi dobrou strukturou.

Tabulka 1: Indikátory shody konfirmační faktorové analýzy DUSAJ

	p	GFI	CFI	AGFI	RMR	RMSEA	PCLOSE
DUSAJ s 21 položkami ve čtyřfaktorovém řešení	.000	.941	.927	.920	.080	.054	.040

(Junaščíková, 2024)

PODĚKOVÁNÍ

Tento příspěvek vznikl na základě grantového projektu IGA/FHS/2022/001. Determinanty autoregulace učení žáků středních škol. Zároveň se jedná o jeden z dílčích výsledků disertační práce.

6 LITERATURA

- Cohen, D., Oxford, R. L., & Chi, J. (2002). *Language Strategy Use Survey*. Centre for Advanced Research on Language Acquisition, University of Minnesota.
- Foltýnová, D. (2009). Vliv metakognitivních strategií na rozvoj dovedností žáků autoregulovat své učení. *Pedagogická orientace*, 19(2), 72–88.
- Hnilica, K. (1992). Kognitivní a metakognitivní strategie autoregulovaného učení. *Pedagogika*, 42(4), 477–485.
- Hrbáčková, K. (2004). Vliv metakognitivních strategií na rozvoj autoregulace učení. *Pedagogická orientace*, 1, 81–88.
- Hrbáčková, K., & Švec, V. (2005). The impact of metacognitive strategies on reading comprehension in an early literacy workshop. *The New Educational Review*, 8(3), 69–78.
- Hrbáčková, K. (2009) Autoregulace procesu čtenářského rozvoje žáků na 1. stupni základní školy. *Pedagogická orientace*.
- Oxford, R. L. (1990). *Language learning strategies: what every teacher should know*. Heinle & Heinle.

- Vlčková, K. (2010). Žákovské strategie učení cizímu jazyku ve všeobecném vzdělávání (průřezový výzkum), [Habilitační práce, Masarykova univerzita]. Archiv závěrečných prací MUNI.
https://is.muni.cz/do/rect/habilitace/1441/Vlckova/habilitace/HABILITACNI_PRACE_2010.pdf
- Vlčková, K., & Přikrylová, J. (2011). *Strategie učení se cizímu jazyku*. Dotazník pro žáky. Národní ústav odborného vzdělávání.
- Zimmerman, B. J. (1998). Academic studying and the development of personal skill: A self-regulatory perspective. *Educational Psychologist*, 33, 73–86.
- Zimmerman, B. J. (2000). Attaining self-regulation: A social cognitive perspective. In Boekaerts, M., Pintrich, P. R., Zeidner, M. (Eds.) *Handbook of Self-Regulation*. Academic Press.